

INICIJATIVA ZA REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE MLADIH

FINALNI IZVEŠTAJ

Canadian
International
Development
Agency

Agence
canadienne de
développement
international

NSHC
NOVOSADSKI HUMANITARNI CENTAR

INICIJATIVA ZA REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE MLADIH

FINALNI IZVEŠTAJ

Uvod

Mladima u Srbiji su potrebne sistemske i sveobuhvatne usluge informisanja, edukacije i podrške u oblasti reproduktivnog zdravlja. Ovo se naročito odnosi na mlade iz marginalizovanih grupa – Rome, izbeglice, interno raseljena lica i socijalno ugroženo domicilno stanovništvo. Manjak obrazovanja, loša informisanost, stanovanje u ruralnim i izolovanim krajevima značajno im smanjuju mogućnost pristupa informacijama i uslugama.

Istraživanja govore o tome da je rizično seksualno ponašanje često među mladima u Srbiji: oni ulaze u seksualne odnose „...bez mnogo razmišljanja, sa motivima kao što su radoznalost, fizička privlačnost, strast i pritisak od strane partnera; istovremeno, samo 25% mladih koristi kontraceptivna sredstva”¹. U Srbiji se svake godine registruje 16.000 adolescentskih trudnoća; više od 90% ovih trudnoća je neplanirano i neželjeno, i više od 90% završi abortusom. Abortus ostaje najčešće korišćen metod planiranja porodice u Srbiji. Statistički podaci takođe pokazuju da raste učestalost javljanja seksualno prenosivih infekcija: 20–30% adolescenata u Srbiji ima najmanje jednu polno prenosivu infekciju.

Postoji velika potreba za dijalogom između mladih, naročito onih iz marginalizovanih grupa, i drugih aktera u lokalnoj zajednici – predstavnika zdravstvenih ustanova, škola, ustanova socijalne zaštite, lokalnih vlasti i nevladinih organizacija – kako bi se glas mladih čuo i kako bi se prepoznale potrebe i potencijali za promovisanje reproduktivnog zdravlja mladih. Da bi se osigurala održivost i dugoročni uticaj usluga u ovoj oblasti, neophodno je uspostaviti održive lokalne resurse za informisanje, edukaciju i promociju reproduktivnog zdravlja mladih.

Projekat „Inicijativa za reproduktivno zdravlje mladih”, realizovan u periodu od 26. februara 2007. do 26. februara 2008. godine, podstakao je mlade u ruralnim i urbanim područjima Vojvodine da izraze sopstveno viđenje svojih potreba, potencijala i rešenja u vezi sa uslugama zaštite i unapređenja reproduktivnog zdravlja mladih u zajednici. Sam proces je inicirao dijalog između mladih i predstavnika domova zdravlja, ustanova socijalne zaštite i obrazovnih ustanova, predstavnika lokalnih vlasti i udruženja građana. Rezultati projekta poslužili su i kao sredstvo za zagovaranje u cilju unapređenja reproduktivnog zdravlja mladih i podsticanja budućih aktivnosti na lokalnom nivou. Ceo proces je u ovom Izveštaju predstavljen kao primer dobre prakse u implementaciji Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini i nacrt Nacionalne strategije za mlade u Srbiji.

Projektom je obuhvaćeno 433 mladih iz izbegličke, raseljeničke, romske i populacije socijalno ugroženih, uzrasta 14–25 godina, u opštinama Apatin, Beočin, Stara Pazova, Odžaci, Ruma, Šid, Sombor, Srbobran, Vrbas i Zrenjanin. Osim toga, projektom je obuhvaćeno i 67 lokalnih predstavnika iz zdravstvenih ustanova, škola, ustanova socijalne zaštite, lokalnih vlasti, nevladinih organizacija i dr. Edukovano je 138 vršnjačkih edukatora u svih 10 opština, a pripremljen je, štampan i distribuiran *Priručnik o reproduktivnom zdravlju za vršnjačke edukatore*; ove aktivnosti podržao je i Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu, u okviru implementacije Akcionog plana politike za mlade u Vojvodini. Indirektno, projektom je obuhvaćeno oko 10.000 mladih u ciljnim opštinama.

Nadamo se da će ovaj Izveštaj doprineti boljem razumevanju potreba marginalizovanih grupa mladih i da će podstaći sve aktere u lokalnim zajednicama da učestvuju u razvoju i implementaciji politika unapređenja reproduktivnog zdravlja mladih.

U Novom Sadu, 10.2.2008.

Autori

1 Dr sci. Katarina Sedlecki, načelnik Službe za dečiju i adolescentsku ginekologiju Republičkog centra za planiranje porodice, „Vreme”, br. 594.

A) PARTICIPATIVNO ISTRAŽIVANJE

I Osnovne informacije

1. CILJEVI

Istraživanje, sprovedeno u prvom delu projekta, imalo je za cilj da otkrije koliko su mladima iz marginalizovanih grupa poznate i dostupne usluge iz oblasti reproduktivnog zdravlja na lokalnom nivou (informisanje, edukacija, usluge zdravstvene zaštite i dr.), da li su ove usluge prilagođene potrebama i interesovanjima mladih, i kakva rešenja mladi predlažu za unapređenje kvaliteta usluga. Posebna pažnja je posvećena rodnim pitanjima i njihovom uticaju na reproduktivno zdravlje mladih.

2. PARTICIPATIVNI PRISTUP

Participativni pristup u istraživanju omogućava aktivno učešće ljudi u procesu učenja o njihovim potrebama i mogućnostima, kao i u akcijama koje je neophodno sprovesti da bi došlo do promene. Ovakav pristup zasnovan je na principima kao što su ravnopravnost, produktivnost, transparentnost, organizovanost i pouzdanost. Metodologija participativnog istraživanja predstavlja dobar način da se istraže problemi, naročito problemi siromašnih i marginalizovanih, kao i da se planiraju, implementiraju i evaluiraju razvojni programi, projekti i aktivnosti. Takođe, sam pristup omogućava ljudima da umesto pasivne uloge davalaca informacija imaju aktivnu ulogu u toku samog istraživanja. I istraživač i učesnik su akteri u istraživačkom procesu.

Participativni pristup daje mogućnost za sticanje novih veština i znanja koji se mogu koristiti za rešavanje svakodnevnih problema. Ono učesnicima nudi mogućnost uključivanja u buduće aktivnosti, stvara osećaj vlasništva nad projektom, motiviše ih i daje snagu za akcije koje dovode do promena. Učesnici u istraživanju dobijaju priliku da promovišu svoj vlastiti razvoj i značaj, učestvuju u procesu donošenja odluka i razvijaju sopstvenu odgovornost prilikom preduzimanja akcije.

3. OBUKA ISTRAŽIVAČA

NSHC je u Novom Sadu, 24. i 25. marta 2007. godine, za 20 terenskih saradnika i pripadnika ciljnih grupa organizovao dvodnevnu obuku iz oblasti participativnih tehnika u radu sa mladima. Oni su se upoznali sa konceptom participativnog pristupa i istraživanja i vrstama participativnih tehnika. Obučeni su kako da organizuju i implementiraju fokus grupe, kako da podstiču i vode diskusiju u grupi i kako da sačine izveštaje. Takođe su obučeni kako da prenesu znanje i pokrenu razgovor na temu rodnih pitanja, reproduktivnih prava i dr.

4. LOKACIJA:

Istraživanje je sprovedeno u sledećih 10 vojvođanskih gradskih sredina: Srbobranu, Zrenjaninu, Vrbasu, Šidu, Apatinu, Odžacima, Beočinu, Rumi, Staroj Pazovi, Somboru, i u selima: Turiji, Kleku, Kucuri, Adaševcima, Sonti, Suseku, Hrtkovcima, Golubincima i Bačkom Monoštoru.

5. UZORAK

Učesnici fokus grupa bili su mladi iz marginalizovanih grupa: socijalno ugrožena lica, Romi, izbeglice iz Hrvatske i BiH, interno raseljena lica sa Kosova i Metohije. Prosečna starost učesnika bila je 18,2 godine; najmlađi je imao 11 godina, a najstariji 26. Ukupan broj mladih koji su učestvovali na fokus grupama bio je 433, od toga 240 devojaka (55.4%) i 193 mladića (44.6%).

Najviše učesnika bilo je iz domicilnog socijalno ugroženog stanovništva (45%) i romske populacije (39%), a zatim iz izbegličke (15%) i raseljeničke populacije (1%).

II Metodologija

1. FOKUS GRUPE

Fokus grupe su posebno organizovane grupe ljudi koji imaju slične potrebe, probleme, sociodemografske osobine i koji su okupljeni da bi diskutovali o određenim temama. Članovi fokus grupe dele iskustva o temi o kojoj se diskutuje i kroz proces dijaloga zajednički dolaze do ideja i preporuka koje se lako mogu prevesti u akcije koje će dovesti do promena u budućnosti. Uloga voditelja fokus grupe u ovom procesu nije samo da sazna informacije od učesnika nego i da kroz dijalog facilitira proces zajedničkog učenja.

Kroz participativne tehnike dobijeni su kvalitativni podaci koji daju odgovore na sledeća pitanja:

- koliko mladi poznaju pojam 'reproduktivno zdravlje mladih';
- koje se službe, ustanove i organizacije u zajednici bave reproduktivnim zdravljem mladih;
- koje usluge u oblasti zaštite reproduktivnog zdravlja mladih postoje u zajednici i ko ih pruža;
- koje su obuke i treninzi iz oblasti zaštite reproduktivnog zdravlja organizovani u zajednici i ko ih pruža;
- koliko mladi poznaju pojmove rodne ravnopravnosti i reproduktivnih prava mladih;
- koje usluge mladi smatraju da bi trebalo uspostaviti u zajednici, ko bi trebalo da ih pruža, gde i na koji način.

Realizovano je 40 fokus grupa, 30 u urbanim i 10 u ruralnim sredinama, u periodu od 1. aprila do 31. jula 2007. godine. U radu su korišćene participativne tehnike kao što su: *brainstorming*, grupna diskusija, panel, Venn dijagram i druge.

III Rezultati istraživanja

Kvalitativni podaci dobijeni u fokus grupama omogućavaju da se bolje razumeju stavovi mladih ljudi iz marginalizovanih grupa prema uslugama zaštite reproduktivnog zdravlja za mlade koje postoje u lokalnoj zajednici, da se stekne bolji uvid u njihove potrebe i interesovanja, kao i da se uvažavaju preporuke i ideje mladih za unapređenje usluga u oblasti reproduktivnog zdravlja na lokalnom nivou.

1. KOLIKO MLADI POZNAJU POJAM 'REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE MLADIH'

Većina učesnika fokus grupa nije znala šta podrazumeva pojam „reproduktivno zdravlje“. Kroz diskusiju se pokazalo da većina smatra da je to 'nešto pozitivno', ali da malo znaju o tome i da bi voleli više da saznaju. Takođe, bilo je mišljenja da je to nešto o čemu se ne priča ili se vezuje za probleme, strahove i sl.

Kao pozitivne asocijacije na pojam „reproduktivno zdravlje“ učesnici su izneli sledeće: „siguran seks“, „željena trudnoća“, „razmnožavanje“, „zdravlje seksualno aktivnih osoba“, „rađanje i odgajanje deteta“, „ginekolog“, „ljubav“, „nežnost“, „seksualne aktivnosti“, „kondom“, „zdravlje polnih organa“, „higijena“, „zdrav način života“, „zaštita zdravlja“, „zdravlje trudnica“, „prevencija bolesti“.

Sa ovim pojmom u pozitivnom smislu mladi povezuju i lečenje bolesti, savetovališta za mlade, pravilan izbor partnera, ginekološke i urološke ordinacije, sportske aktivnosti kao način da se očuva reproduktivno zdravlje, zdravu ishranu, pubertet, adolescenciju, odrastanje, zaljubljenost, normalan seksualni razvoj, rađanje dece i njihov odgoj, porodicu.

Kao negativne asocijacije mladi su naveli: „abortus“, „polno prenosive bolesti“, „neželjenu trudnoću“, „osećanje krivice“, „HIV/AIDS“, „prinudu“, „maloletničku trudnoću“, „ovisnost o seksu“, „neplodnost“, „osećanje mržnje“, „zabranjenu ljubav“, „silovanje“, „narkomaniju i alkoholizam“, „bolnicu“, „porođaj kod kuće“, „trudnoću moje drugarice“, „sramota je pričati o tome“, „posledice vođenja ljubavi“.

„Reproduktivno zdravlje me asocira na zdrav razum i budućnost.“ – učesnik fokus grupe

„Reproduktivno zdravlje mladih je nedovoljno zastupljeno, pogotovo u romskim naseljima. Nedovoljno je razumevanje ljudi u okruženju za seksualne potrebe mladih.“ – učesnik fokus grupe

„Reproduktivno zdravlje je vezano za pomoć mladima, na razne načine, koja bi pomogla da krenu pravim putem u život.“ – učesnik fokus grupe

„Reproduktivno zdravlje, to znači očuvati organe za buduće potomstvo, decu...“ – učesnica fokus grupe

2. USTANOVE I ORGANIZACIJE KOJE SE U LOKALNOJ ZAJEDNICI BAVE REPRODUKTIVNIM ZDRAVLJEM MLADIH

U većini fokus grupa učesnicima nije bilo poznato koje se ustanove i organizacije u njihovim zajednicama bave reproduktivnim zdravljem mladih. Uz pomoć voditelja i diskusiju o tome koje ustanove bi mogle da budu u pitanju, u većini slučajeva dom zdravlja je spomenut na prvom mestu „jer se bavi zdravljem“. U nekoliko opština u kojima su mladi ranije učestvovali na predavanjima i edukacijama o reproduktivnom zdravlju, navođene su organizacije i ustanove koje su takve edukacije držale.

Navedene ustanove i organizacije različito su vrednovane po stepenu važnosti. Tako je dom zdravlja ocenjen i kao 'najvažniji' (jer pruža zdravstvene usluge) i kao 'najmanje važan' (jer se bavi samo lečenjem bolesti, jer se tamo retko ide...).

Osim toga, u većini fokus grupa kao pružaoci usluga iz oblasti reproduktivnog zdravlja navedeni su centri za socijalni rad (zbog kontakta sa ciljnom grupom – pre svega sa romskom populacijom – i savetodavne pomoći socijalnih radnika u pojedinim slučajevima), škole (na prvom mestu spominje se nastava iz biologije, u okviru koje su saznavali o reprodukciji) i mediji (televizija, štampa, radio i internet) iz kojih učesnici saznaju o temama vezanim za reproduktivno zdravlje.

Takođe, spomenute su nevladine organizacije (Crveni krst, Jazas, NSHC, Osmeh, Raskršće, Udruženje Roma Beočin) koje su učesnici upoznali kroz edukacije i slične aktivnosti, najčešće na temu HIV/AIDS-a.

Učesnici su naveli da su im važan izvor informacija stariji drugovi, knjige (biblioteka) i porodica (gde se priča samo o određenim temama – kontracepciji i bolestima, a i to su tabu teme).

Za savetovališta za mlade učesnici su čuli, ali im nije poznato da li u njihovim opštinama postoje. Učesnici fokus grupe u Vrbasu znali su da tamo postoji savetovalište za mlade, ali niko od njih nije koristio njihove usluge.

Sa aspekta angažovanosti i kvaliteta usluga koje su vezane za reproduktivno zdravlje, učesnici daju prednost zdravstvenim ustanovama u odnosu na obrazovno-vaspitne ustanove. Posebno ističu nezadovoljstvo slabim angažmanom škola na planu

organizovanja edukacija koje su vezane za reproduktivno zdravlje. Smatraju takođe da bi udruženja građana trebalo da imaju aktivniju ulogu u edukativnim aktivnostima.

„Mladi žele da se informišu, ali ne znaju gde.“ – učesnik fokus grupe

„Nedostaje razgovor, jer ni odrasli ne znaju šta bi rekli...“ – učesnica fokus grupe

„Čula sam da u Vrbasu ima savetovanište za reproduktivno zdravlje mladih. Volela bi da i mi u malim opštinama, a i na selu, imamo mogućnost da se nekome obratimo za naše dileme i probleme vezane za reproduktivno zdravlje, a i druge probleme koji mladi imaju...“ – učesnica fokus grupe u Srbobranu

3. USLUGE KOJE SE PRUŽAJU U OBLASTI REPRODUKTIVNOG ZDRAVLJA MLADIH

Učesnici su za svaku ustanovu naveli vrstu usluga koje pruža. Pri tom u većini slučajeva nisu lično koristili nijednu od nabrojanih usluga.

Za dom zdravlja navedeno je da pruža usluge ginekologa i lekara opšte prakse: savetovanje o polno prenosivim bolestima i lečenje, vođenje trudnoće, preglede, kontrole i intervencije, laboratorijske analize, a od savetodavnih aktivnosti naveli su predavanja o sidi i podelu brošura i kondoma.

U školi se organizuju predavanja o sidi, u okviru nastave biologije predavanja o osnovnim činjenicama vezanim za polne organe, trudnoću i polne bolesti. Drže se i radionice na temu promocije zdravog načina života, prevencije HIV-a i narkomanije, štetnosti pušenja, seksualnog vaspitanja i dr.

Od nevladinih organizacija poznato im je da je Crveni krst organizovao edukaciju na temu borbe protiv bolesti zavisnosti za svoje mlade aktiviste; NVO Osmeh je organizovala radionice o reproduktivnom zdravlju, Jazas i NSHC edukacije na temu HIV/AIDS-a i sl.

Od onih koji su koristili neke od usluga, najviše ih je koristilo usluge doma zdravlja, konkretno ginekologa i lekara opšte prakse, sa ciljem dobijanja informacija o reproduktivnom zdravlju i lečenja polnih obolenja. Takođe, većina učesnika je prisustvovala predavanjima i edukacijama koje su bile organizovane u osnovnim i srednjim školama. Učesnici iz romske populacije koriste i usluge centra za socijalni rad.

4. INFORMISANJE I EDUKACIJA

Kada su u pitanju aktivnosti informisanja i edukacije o temama vezanim za reproduktivno zdravlje mladih, u nekim opštinama učesnici nisu nikada imali priliku da prisustvuju takvim aktivnostima, dok je u drugim opštinama bilo predavanja, radionica i sl.

Učesnici su naveli da su najčešće teme bile sledeće: prevencija HIV/AIDS-a i drugih polno prenosivih bolesti, pubertet, trudnoća, bolesti zavisnosti, trgovina ljudima, stop pušenju, tuberkuloza i druge zarazne bolesti, mentalna higijena.

Predavanja su organizovali Crveni krst, Omladina Jazas-a, domovi zdravlja, NSHC, NVO Osmeh, Raskršće, škole, centri za socijalni rad.

Edukacije su se sprovodile putem predavanja, prikazivanja filmova, radionica, tribina, putem diskusionih grupa, podele edukativnog materijala i davanja saveta.

Za edukacije su najčešće saznali u školi: preko pedagoga škole ili razrednog starešine (predavači su dolazili u školu), a zatim od drugova, brata /sestre, od drugara koji su bili vršnjački edukatori, preko lokalnih medija, preko roditelja i poznanika, preko udruženja građana.

Zanimljivo je da većina ispitanika ima negativan stav o ulozi škole u koju idu u oblasti edukovanja i informisanja o reproduktivnom zdravlju. Smatraju da profesori nisu dovoljno informisani o ovim temama i da nisu zainteresovani da im daju odgovore na razna pitanja. Nezadovoljni su što ne postoji savetovanište za mlade u njihovom mestu.

Informisanje i edukaciju na ove teme učesnici su ocenili kao veoma značajnu i korisnu. Oni koji su prošli kroz slične aktivnosti izjavili su da su saznali mnogo novih stvari i dobili značajne informacije da zaštite svoje i zdravlje drugih osoba. Smatraju da treba češće organizovati radionice, „...na njima se mnogo nauči i atmosfera je prijatna, a većina prisutnih aktivno učestvuje u radu, čak i oni koji su došli sa predubeđenjem da su dovoljno informisani“.

Ono što im smeta jeste to kada su predavači „stariji“, kada su „suviše strogi“ (npr. lekari iz doma zdravlja), ali i kada su „previše opušteni“ (npr. aktivisti Jazasa).

Ističu i to da do sada nikada nisu pitani o kojim temama najviše žele da saznaju, ali su imali mogućnost da pitaju sve što ih interesuje u vezi sa temom o kojoj je predavanje bilo organizovano.

Učesnici smatraju da bi imali bolje mogućnosti za informisanje o reproduktivnom zdravlju kada bi živeli u većem mestu.

„Edukacije su nam bile značajne jako mnogo, za ceo život...“ – učesnice fokus grupa

5. RODNA RAVNOPRAVNOST I REPRODUKTIVNA PRAVA MLADIH

Velikoj većini učesnika fokus grupa pojam rodne ravnopravnosti bio je sasvim nepoznat, u tom kontekstu i razlike između pola i roda, i nisu znali koja su to i kakva reproduktivna prava. Ipak, nakon objašnjenja voditelja i pokrenute diskusije, pokazalo se da su učesnici, a naročito devojke, veoma zainteresovane za ovu temu.

U diskusiji su učesnici lako prepoznavali, iz svoje svakodnevnice, primere rodne podeljenosti i neravnopravnosti; npr. ako momak ima više devojaka, on je popularniji, a ako devojka ima više momaka, ona je nemoralna; žene i muškarci su jednaki pred zakonom, imaju ista prava, ali svakodnevna realnost nameće ili podrazumeva drugačija pravila. Učesnice iz romske populacije su iznele težak položaj romskih devojaka i žena i izrazile želju da žive slobodnije i sa manje obaveza od svojih roditelja. Smatraju da bi to postigle ukoliko bi imale manje dece i ukoliko ne bi – kao što je sada slučaj – imale manja prava od svojih vršnjaka muškog pola.

Opšti je stav da je rodna neravnopravnost vrlo čvrsto utemeljena u našem društvu i da će trebati dosta vremena i truda da se izmene dominantni, tradicionalno patrijarhalni stavovi.

Učesnici fokus grupa uglavnom prepoznaju koja prava imaju, ali nisu sigurni uvek na koji način mogu da ih zaštite. Znanja o pravima su uglavnom sticali preko edukacije o ljudskim pravima, medija, škole i roditelja. Oni smatraju da su njihova prava na reproduktivno zdravlje ugrožena zbog nepostojanja posebne službe ili savetovaništa koje bi bilo prilagođeno potrebama mladih. U tom smislu mišljenja su da dom zdravlja nije odgovarajuće mesto za savetovanje, jer često izaziva negativne asocijacije vezane za bolest i lečenje. Posebno su nedostatkom usluga nezadovoljni učesnici koji žive u seoskim sredinama.

Većina ispitanika pokazuje skepsu prema mogućnosti društvenih promena i njihovom aktivnom učestvovanju u njima. Posebno je to izraženo u oblasti rodne ravnopravnosti: smatraju da postojeće vrednosti nisu uvek pozitivne, ali da oni zbog svoje mladosti i neiskustva ne predstavljaju značajniji faktor koji bi mogao da doprinese stvaranju drugačijih društvenih stavova.

„Svi učesnici su bili muškarci. Niko od njih nije poveo devojkju, ženu. Rodna ravnopravnost?!“ – komentar voditeljke fokus grupe

6. IDEJE, PREDLOZI PREPORUKE

Pitali smo učesnike koje **aktivnosti za unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih** smatraju da bi trebalo da se organizuju u njihovom mestu i **ko bi trebalo da ih organizuje**.

ŠKOLA: Najviše učesnika predložilo je da se u školama organizuju redovne aktivnosti: radionice, predavanja, tribine i slično, i to od 5. razreda, na temu reproduktivnog zdravlja i odnosa među polovima. Predloženo je i uvođenje predmeta „Seksualno obrazovanje“ u škole, i izrada školske internetske stranice sa različitim temama, između ostalog i na temu reproduktivnog zdravlja mladih.

PORODICA: Istakli su da je potrebno povećati otvorenost u odnosima roditelj–dete, pa bi dobro došle radionice u kojima bi učestvovali istovremeno roditelji i deca ili samo radionice za roditelje, gde bi se govorilo o „nekim važnim temama“.

SAVETOVALIŠTE: Učesnici su naveli da bi hitno trebalo organizovati „pravo savetovalište za mlade“ i to izvan okvira doma zdravlja. Takođe, bilo bi dobro napraviti punkt na koji bi se mogli javiti oni koji imaju neki hitan problem ili bar SOS telefon koji bi mogli da pozovu u takvoj prilici. Voleli bi da postoji predbračno savetovalište gde bi odlazili sa svojim partnerima i raspravljali se o ovim temama, i gde bi mogli besplatno dobiti prezervative.

MEDIJI: Voleli bi i da čuju više o reproduktivnom zdravlju mladih na radiju i na televiziji, ali na način da i oni mogu da učestvuju u programu svojim pitanjima i da im na pitanja bude odgovoreno.

UDRUŽENJA GRAĐANA: Jedan od predloga bio je i da se oformi lokalno udruženje građana koje bi okupljalo mlade ljude koji bi se bavili unapređenjem reproduktivnog zdravlja mladih.

Kao **najznačajnije teme** o kojima bi želeli da saznaju više učesnici su u prvom redu naveli „konkretne teme“ iz okvira seksualnog i reproduktivnog zdravlja: „pubertet“, „prvi seksualni odnos“, „željena i neželjena trudnoća“, „porođaj“, „sve o abortusu“, „sve o kontracepciji“, „menstrualni ciklus“, „metode planiranja porodice“, „polno prenosive bolesti“, „homoseksualnost“... Predložili su da se više govori o „praksi“ i da se što više tema obradi uz pomoć slika i filmova, kao i da se razmenjuju lična iskustva i stavovi mladih o datim temama.

Kao ne manje značajne teme navedene su i: „muško-ženski odnosi“, „kako prepoznati ljubav i pravog partnera“, „kako lakše stupati u kontakte sa suprotnim polom“, „kada je vreme da se počne sa zabavljanjem“, „kako razgovarati“ – sa roditeljima, vršnjacima, partnerom – o ljubavi, seksu, osećanjima, iskrenosti, dostojanstvu, razumevanju i sl.

Mladi smatraju neophodnom i edukaciju za roditelje kako bi oni imali manje konzervativan stav i više razumevanja za ove teme.

Zatim, kao teme od interesa navedena su „prava mladih“, „rodna ravnopravnost“, „slobodan izbor partnera“, „promovisanje zdravog života“, „bolesti zavisnosti“, „smanjenje nasilja“, „alkoholizam i pušenje“.

Mlade interesuje i kojim službama i ustanovama mogu da se obrate u vezi s problemima u oblasti reproduktivnog zdravlja i seksualnosti, nasilja u porodici, zlostavljanja i sl.

„Ja i ne znam šta sve ne znam“ – učesnik fokus grupe

Mladi **od škole** očekuju slobodniji i kvalitetan razgovor sa nastavnicima, pozitivne primere i pravila u svakodnevnom ponašanju, bolju komunikaciju sa školskim psihologom. Od **lekara i zdravstvenih radnika** uopšte očekuju da više poštuju ličnost mladih osoba; od **mladih** da imaju više volje i samoinicijative, da sami preduzimaju aktivnosti oko svega što ih interesuje.

Predložene aktivnosti treba organizovati uvek na način koji pruža mladima priliku da pitaju i da im se odgovori, gde je komunikacija dvosmerna i gde zaista dolazi do dijaloga između mladih i stručnjaka. Učesnici fokus grupa smatraju da su radioničarski pristup i razmena mišljenja bolji od klasičnih predavanja, jer ih kvalitetnije angažuju i motivišu na rad.

Mladi smatraju da bi se kroz savetovališta za mlade u kojima bi se angažovali različiti profili stručnjaka i gde bi usluge bile prilagođene mladima i dostupne (pa i telefonskim putem) – efikasno mogla pružati podrška mladima u oblasti reproduktivnog zdravlja.

Osim toga, predložene su i javne manifestacije, tribine, razgovori na televiziji i radiju sa stručnjacima, filmovi i sl., zatim internetske stranice na kojima bi mogli potražiti savet stručnjaka i diskutovati o svojim problemima (problem je što ovi mladi ljudi retko imaju pristup internetu), forum mladih, javna okupljanja mladih i društvene akcije s ciljem promene društvenih predrasuda.

Takođe bi voleli da se postave kondomati, da se organizuju besplatni pregledi u cilju prevencije polno prenosivih infekcija.

Ove aktivnosti bi, po mišljenju učesnika, trebalo da sprovode škole, nevladine organizacije, domovi zdravlja, udruženja mladih, stariji koji imaju znanje i iskustvo, osobe istog pola, sami mladi, opština i službe koje se bave reproduktivnim zdravljem, stručnjaci, edukovana lica.

B) LOKALNE AKCIJE

U Novom Sadu je 11. i 12. avgusta 2007. godine održan dvodnevni trening „Javno zagovaranje i veštine u radu sa lokalnom zajednicom“ za 10 terenskih saradnika projekta „Inicijativa za reproduktivno zdravlje mladih“ i 10 pripadnika ciljnih grupa. Cilj treninga bio je povećanje kapaciteta učesnika za organizovanje i implementaciju kampanja javnog zagovaranja, kroz sticanje osnovnih znanja i veština javnog zagovaranja i komunikacije sa lokalnom zajednicom.

Tokom treninga, učesnici su imali zadatak da definišu temu kampanje, ciljeve i zadatke javnog zagovaranja, plan podrške, da urade analizu ključnih *stakeholdera*, da razviju poruku za nastup i stvore kanale komunikacije. Kao rezultat, učesnici su izradili lokalne planove akcije, u kojima su navedene aktivnosti koje će se realizovati, potrebni resursi, odgovorne osobe i vremenski rok za realizaciju.

Mapa opština u kojima je realizovan projekat

Saradnici su se složili oko zajedničkog cilja svih lokalnih akcija: **povećanja nivoa znanja mladih o činjenicama vezanim za reproduktivno zdravlje, kao i informisanja, aktiviranja i mobilizacije lokalne zajednice kada je u pitanju rad na programima promocije reproduktivnog zdravlja i prava mladih.**

U skladu sa postavljenim ciljem, aktivnosti koje su organizovane u okviru lokalnih akcija bile su: edukacija vršnjačkih edukatora u svim opštinama (uključujući i mlade iz marginalizovanih grupa), priprema i štampanje *Priručnika o reproduktivnom zdravlju za vršnjačke edukatore* i njegova podela na terenu, zatim podela informativnog materijala o činjenicama vezanim za reproduktivno zdravlje i prava mladih, javni medijski nastupi i promocija rezultata dobijenih na fokus grupama, snimanje radio i TV emisija na temu reproduktivnog zdravlja, organizovanje tribina u saradnji sa savetovalištim, domovima zdravlja i školama, i organizovanje koordinacionih sastanaka sa predstavnicima lokalnih institucija i organizacija koje se bave reproduktivnim zdravljem mladih.

U opštinama u kojima postoje savetovališta za mlade, cilj lokalnih akcija uglavnom je bio usmeren na promociju i približavanje usluga savetovališta mladima, posebno mladima iz marginalizovanih grupa. Zbog toga su saradnici kao važnu komponentu istakli saradnju sa osobljem koje je angažovano pri savetovalištim, jer je jedan od prepoznatih problema bila upravo neinformisanost mladih iz marginalizovanih grupa o uslugama koje tamo mogu dobiti.

U okviru aktivnosti sa lokalnom zajednicom predstavnicima institucija i organizacija koje se bave mladima predstavljeni su rezultati dobijeni na fokus grupama kao i plan budućih akcija. U svakoj opštini održana su po dva koordinaciona sastanka (ukupno 20), na kojima je prisustvovalo 67 predstavnika organizacija, institucija, lokalnih vlasti i medija. Jedan od ciljeva sastanaka bilo je zajedničko traganje za rešenjima za identifikovane probleme, prepoznatim u okviru fokus grupa, odnosno ispitivanje mogućnosti davanja adekvatnog odgovora uvođenjem novih usluga zaštite reproduktivnog zdravlja mladih na lokalnom nivou.

Opšti je utisak svih saradnika da predstavnici lokalnih zajednica podržavaju ovakve akcije, ali da i dalje postoji problem oko načina približavanja usluga mladima koje pružaju određene institucije, i motivisanja mladih da koriste te usluge. Predloženi način rada koji je primenjen od strane NSHC-a, gde mladi aktivno učestvuju kako u identifikovanju problema tako i u predlozima i sugestijama za budući rad, ocenjen je kao interesantan i koristan.

Apatin

U okviru lokalne akcije u Apatinu planirana je edukacija nastavnog osoblja Osnovne škole „Žarko Zrenjanin“ o temama vezanim za reproduktivno zdravlje mladih, i uključivanje ovih tema u nastavni plan i program za sve učenike od petog do osmog razreda. U okviru obeležavanja 1. decembra, Svetskog dana borbe protiv side, učenici OŠ „Žarko Zrenjanin“ izradili su školski pano, i distribuiran je informativni liflet o reproduktivnom zdravlju.

Predstavnicima iz OŠ „Žarko Zrenjanin“, Centra za socijalni rad, Skupštine opštine Apatin i Doma zdravlja (dispanzera za ginekologiju) predstavljen je projekat i rezultati dobijeni kroz fokus grupe. Direktorica OŠ „Žarko Zrenjanin“, gđa Nada J. Zdravković, pokazala je spremnost na buduću saradnju kroz predlog da se održi edukacija nastavnog osoblja ove škole, kako bi oni, kroz časove odjeljskog starešine, ubuduće radili sa učenicima na obradi tema iz oblasti reproduktivnog zdravlja mladih. Ova će aktivnost Ministarstvu biti predočena kao pilot projekat škole za školsku godinu 2007/2008.

NSHC je 19. februara 2008. godine održao edukaciju na temu „Seksualno i reproduktivno zdravlje i prava mladih“ za 18 predjednika razrednih veća OŠ „Žarko Zrenjanin“. Edukacija je obuhvatila teme seksualnosti mladih, odnosa društvenih normi i ponašanja mladih, razlike između pola i roda, veze između rodne podeljenosti i rizičnog ponašanja, seksualne edukacije, reproduktivnog zdravlja mladih, reproduktivnih prava mladih i dr.

NSHC je takođe održao edukaciju za 11 vršnjačkih edukatora u Apatinu, koji su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

Lokalna samouprava je spremna na saradnju kako bi podržala adekvatna predavanja za učenike od strane stručnih lica (zdravstvenih radnika, psihologa i pedagoga), a opština je spremna da sve to i finansijski podrži.

Beočin

Plan lokalne akcije u Beočinu obuhvatio je organizovanje tribine u Osnovnoj školi „Jovan Popović“ u Suseku na temu „Reproduktivno zdravlje mladih“, u saradnji sa Domom zdravlja u Beočinu, i snimanje edukativne TV emisije o reproduktivnom zdravlju za lokalnu televiziju.

Koordinacionim sastancima sa predstavnicima lokalne zajednice prisustvovali su referent za opštu i dečiju zaštitu opštine Beočin, predstavnici Doma zdravlja „Dr Dušan Savić Doda“ u Beočinu, Centra za socijalni rad, OŠ „Jovan Popović“ iz Suseka, Kulturnog centra Beočin, Televizije Beočin i učesnici fokus grupa. U okviru sastanka učesnicima su predstavljeni rezultati fokus grupa kao i plan da se nakon realizacije projekta nastavi sa edukacijama mladih o reproduktivnom zdravlju u saradnji sa Domom zdravlja u Beočinu.

NSHC je održao edukaciju za 10 vršnjačkih edukatora u Beočinu, koji su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

Za učenike OŠ „Jovan Popović“ organizovana je tribina na temu „Reproduktivno zdravlje i rodna ravnopravnost“. Ostvarena je veoma dobra saradnja sa predstavnicima škole i Doma zdravlja, koji su se aktivno uključili u projekat. Tribini je prisustvovalo 30 učesnika, a lokalna TV stanica u Beočinu je od materijala sa tribine emitovala 45-minutnu emisiju o reproduktivnom zdravlju. Kako bi se povećao nivo informisanosti mladih o osnovnim činjenicama vezanim za reproduktivno zdravlje, u saradnji sa Udruženjem Roma Beočin organizovana je podela lifleta u romskom naselju.

Srbobran

U Srbobranu je, u okviru lokalne akcije, planirana javna tribina u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ i podela informativnih lifleta u romskom naselju Jamure.

Koordinacioni sastanak je organizovan s ciljem razmene iskustava sa predstavnicima drugih organizacija i institucija i pokretanja inicijative za osnivanje savetovališta za mlade u ovom mestu. Sastanku je prisustvovalo 13 lokalnih predstavnika iz opštinske uprave Srbobran, Doma zdravlja Srbobran, Gimnazije „Svetozar Miletić“, osnovnih škola „Vuk Karadžić“, „Petar Drapšin“ i „Jovan Jovanović Zmaj“, NVO Centar za stvaralaštvo mladih „Prozor“ i KUD „Rom“. Dogovoreno je da se primeni isti model razvoja savetovališta za mlade kao što je to urađeno u opštini Vrbas. Održan je i zajednički sastanak sa predstavnicima opštinske uprave Vrbas i sa članom komisije za populacionu politiku te opštine. Lokalni predstavnici su se složili da je u narednom periodu potrebno nastaviti inicijativu NSHC-a da se poboljša reproduktivno zdravlje mladih. Nakon toga je dogovoreno da će se tokom 2008. godine napisati zajednički predlog projekta o osnivanju savetovališta za mlade u Srbobranu. Sredstva za osnivanje savetovališta biće tražena od opštine.

NSHC je održao edukaciju za 12 vršnjačkih edukatora u Turiji (opština Srbobran), koji su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

Podela informativnog materijala je organizovana u saradnji sa Romkinjama učesnicama fokus grupa iz Srbobrana, zajedno sa predstavnicima NVO Centar za stvaralaštvo mladih „Prozor“. Tribina o reproduktivnom zdravlju mladih organizovana

je u saradnji sa sa ginekologom Doma zdravlja Srbobran i nastavnim osobljem Osnovne škole „Vuk Karadžić“. Teme o kojima se govorilo na tribini su: pubertet, polno sazrevanje dečaka i devojčica, psihički i fizički razvoj mladih, pravo na informisanje, odlazak kod ginekologa i polno prenosive infekcije. Na tribini je prisustvovao 61 učenik/ca VIII razreda. Postoji velika zainteresovanost nastavnog osoblja u školama da se ovakve tribine češće organizuju, jer ne postoji organizovana edukacija na ovu temu u okviru nastavnog programa.

Stara Pazova

U okviru lokalne akcije u Staroj Pazovi planirane su aktivnosti informisanja ciljne grupe o činjenicama vezanim za reproduktivno zdravlje i senzibilizacija lokalne zajednice kako bi se aktivnije radilo na promociji i zaštiti reproduktivnog zdravlja mladih.

Projekat je predstavljen predstavnicima Centra za socijalni rad Stara Pazova, doma zdravlja, Udruženja Roma, Volonterskog centra Osmeh pri Centru za socijalni rad, Skupštine opštine Stara Pazova, i povereniku za izbeglice. Dogovoreno je da se za mlade, posebno one iz ugroženih grupa, u prostorijama Centra za socijalni rad održi edukacija na temu reproduktivnog zdravlja i prava. Zajednički zaključak je bio da ne postoji kontinuiran rad na edukaciji i promociji očuvanja reproduktivnog zdravlja u Staroj Pazovi, posebno među mladima iz marginalizovanih grupa. S obzirom na to da se radi o specifičnoj i osetljivoj temi, a isto tako i o specifičnoj ciljnoj grupi, ono što nedostaje jeste podrška od strane lokalne samouprave kako bi bio omogućen kontinuiran rad u ovoj oblasti. Aktivnosti bi mogle sprovoditi nevladine organizacije u saradnji sa nekom od institucija koje se bave mladima iz ugroženih grupa. Plan u 2008. godini je da Centar aplicira kod lokalne samouprave za sredstva kojima bi se finansirali projekti iz oblasti reproduktivnog zdravlja mladih.

NSHC je održao edukaciju za 18 vršnjačkih edukatora u Staroj Pazovi. Svi su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

U Staroj Pazovi je, u prostorijama Centra za socijalni rad, održana tribina na temu reproduktivnog zdravlja mladih. U organizaciji i realizaciji tribine učestvovali su predstavnici CSR-a, škole, doma zdravlja, učesnici fokus grupa i lokalni mediji (Pazovačko ogledalo i Radio Stara Pazova).

Informacija o projektu, kao i o budućim projektnim aktivnostima, predstavljena je u lokalnim medijima, u listu Pazovačko ogledalo i na Radiju Stara Pazova.

Sombor

U toku realizacije fokus grupa u Somboru, jedan od identifikovanih problema bio je neinformisanost mladih iz marginalizovanih grupa o uslugama vezanim za reproduktivno zdravlje koje pruža savetovalište za mlade. Stoga je kao jedan od prioriteta odabrana promocija rada savetovališta i približavanje usluga mladima, kroz podelu informativnog materijala i preko sredstava javnog informisanja.

Učesnici koordinacionog sastanka u Somboru bili su pedagog i medicinska sestra u savetovalištu za mlade, direktor Osnovne škole „Bratstvo i jedinstvo“, direktor Poljoprivredne prehrambene škole, predstavnik Skupštine opštine Sombor iz Odeljenja za društvene delatnosti, i predstavnici medija (Somborske novine, Radio SO, RTV Spekter). Ovim projektom je ukazano na problem da se reproduktivnim zdravljem mladih bavi relativno mali broj uskostručnih ljudi koji ne mogu da postignu adekvatne rezultate, jer je obim posla velik, a uloga porodice, škole i drugih aktera je zanemarena. Postoji inicijativa da se buduće aktivnosti edukacije mladih iz oblasti reproduktivnog zdravlja, koje bi se realizovale u saradnji između zainteresovanih organizacija i ustanova, podrže iz budžeta opštine.

NSHC je održao edukaciju za 15 vršnjačkih edukatora u Somboru, u biblioteci hirurškog bloka Zdravstvenog centra „Dr Radivoj Simonović“. Svi su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

U saradnji sa volonterima Opštinskog društva za borbu protiv raka, povodom 1. decembra, Svetskog dana borbe protiv side, organizovana je ulična akcija podele lifleta o reproduktivnom zdravlju. Skrećući pažnju na važnost teme kojom se NSHC bavi u okviru ovog projekta, kao i projekata prevencije HIV/AIDS-a, u radio emisiji je istaknuta važnost demistifikacije ove teme za mlade generacije, te neophodnost saradnje svih zainteresovanih činilaca u zajednici.

Šid

Uzimajući u obzir rezultate dobijene na fokus grupama i činjenicu da je jedan od identifikovanih problema bio neinformisanost mladih o činjenicama vezanim za reproduktivno zdravlje, plan lokalne akcije bio je usmeren na povećanje nivoa informisanosti mladih.

Na koordinacionom sastanku kome su prisustvovali predstavnici Kulturno-obrazovnog centra Šid, mesne uprave, Osnovne škole „Sremski front“ i lokalne radio stanice Radio Atletiko, postignut je dogovor da se zajedno sa učenicima OŠ „Sremski front“ na mesečnom nivou uradi po jedna radio emisija edukativnog karaktera o reproduktivnom zdravlju. Do kraja januara 2008. godine realizovane su četiri emisije u trajanju od po 30 minuta. Teme koje su obrađivane bile su: reproduktivno zdravlje, informisanje mladih i seksualna edukacija, pravo na informisanje, polnost mladih, osećanja mladih u ranoj adolescenciji, ljubav, zaljublivanje, proces odrastanja, nedruštvena i asocijalna ponašanja i dr. U kreiranju emisije učestvovali su, osim osoblja angažovanog na projektu, i mladi učesnici fokus grupa, učenici OŠ „Sremski front“.

NSHC je održao edukaciju za 14 vršnjačkih edukatora, učenica i učenika OŠ „Sremski front“ u Šidu, koji su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

Na inicijativu NSHC-u, u školski plan i program OŠ „Sremski front“ uključena je tema reproduktivnog zdravlja za obrađivanje na časovima odeljenskog starešine. Emisije na Radio Atletiku će se emitovati i dalje, svakog poslednjeg petka u mesecu, i na zanimljiv i moderan način će senzibilisati javnost za važna pitanja reproduktivnog zdravlja, a uključiti i same mlade koji će o svemu tome govoriti.

Zrenjanin

Plan lokalne akcije u Zrenjaninu prvenstveno se odnosio na umrežavanje sa institucijama koje se bave mladima, prvenstveno sa Savetovalištem za mlade u Zrenjaninu, s ciljem informisanja mladih o uslugama koje nudi Savetovalište, kao i podele informativnih lifleta o reproduktivnom zdravlju u romskih naseljima.

Na koordinacionom sastanku učestvovali su sekretar za društvene delatnosti Skupštine opštine Zrenjanin, predstavnici Centra za socijalni rad, Doma zdravlja „Dr Boško Vrebalov“ i Specijalne škole „9.maj“. U saradnji sa osobljem Savetovališta za mlade pri Domu zdravlja, u prostorijama Specijalne škole „9.

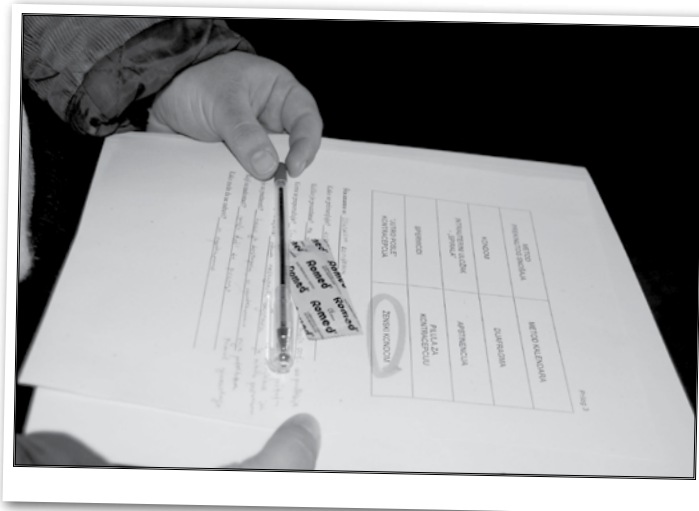
maj” održana je tribina posvećena informisanju mladih o osnovama vezanim za reproduktivno zdravlje i uslugama koje mogu dobiti u Savetovalištu. Učesnici tribine su bili mladi koji pohađaju specijalnu školu, kao i mladi iz romske populacije i drugih socijalno ugroženih kategorija. Ukupan broj učesnika tribine bio je 20. Krajem decembra i januara, u dva zrenjaninska romska naselja (Surdučka i Dudara) podjeljeni su informativni lifleti o reproduktivnom zdravlju. Prilikom distribucije lifleta saradnici NSHC su informisali mlade iz romske populacije o važnosti poznavanja osnovnih informacija kada je reproduktivno zdravlje u pitanju.

NSHC je u prostorijama Crvenog krsta u Zrenjaninu održao edukaciju za 19 vršnjačkih edukatora, koji su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

Odžaci

Aktivnosti u Odžacima bile su usmerene na aktivno uključivanje mladih u osmišljavanje rešenja za unapređenje njihovog reproduktivnog zdravlja.

Predstavnici lokalne samouprave, Centra za socijalni rad, Srednje tehničke škole i Crvenog krsta iz Odžaka obavesteni su o ovom projektu i pozvani da se ubuduće angažuju na unapređenju reproduktivnog zdravlja mladih u Odžacima. Osmišljen je i postavljen informativni interneti sajt i forum za mlade (www.reprodukcija.com). Plan je da u održavanju sajta i pripremi odgovora na pitanja mladih učestvuju ginekolog, psiholog, pedagog i drugi stručnjaci po potrebi. Cilj sajta je stvaranje trajnog resursa za edukaciju mladih, a na predlog učesnika fokus grupa, putem foruma omogućena je razmena iskustava među mladima.

NSHC je održao edukaciju za 14 vršnjačkih edukatora u Odžacima, učenica i učenika Srednje tehničke škole, koji su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

Projekat „Inicijativa za reproduktivno zdravlje mladih” naišao je na dobar prijem i podršku u Odžacima. Takođe postoji interes za nastavak projekta u pravcu dalje edukacije i prenošenja znanja na vršnjake. Lokalni predstavnici su pozitivno vrednovali projekat i njegove rezultate i izražena je želja da se aktivnosti informisanja i edukacije uvedu kao redovne aktivnosti u okviru školskog programa. Projekat je naročito podržalo osoblje srednje Tehničke škole u Odžacima, koje je spremno da obezbedi prostor za rad i podršku vršnjačkim edukatorima. Takođe, bila je prisutna dobra medijska podrška i promocija projekta putem lokalnog radija iz Deronja, čiji su voditelji i ubuduće spremni da volonterski promovišu reproduktivno zdravlje mladih.

Ruma

Plan lokalne akcije u Rumi bio je umrežavanje sa organizacijama koje se bave mladima, odnosno sa Omladinskim savetom Ruma, kako bi se planirale zajedničke aktivnosti na poboljšanju informisanosti mladih o činjenicama vezanim za reproduktivno zdravlje.

U lokalnom timu su okupljeni predstavnici Centra za socijalni rad, SSŠ „Branko Radičević”, Udruženja slepih Ruma, Omladinskog saveta Rume, Omladine JAZAS-a i Radio Srema.

U saradnji sa predstavnicima Omladine JAZAS-a, povodom Svetskog dana borbe protiv side, 1. decembra, organizovana je ulična akcija podele informativnog materijala o HIV/AIDS-u i žurka. U romskom naselju Vašarište su podjeljeni lifleti o reproduktivnom zdravlju, a kroz razgovor sa mladima i njihovim roditeljima skrenuta je pažnja na značaj poznavanja osnovnih činjenica o reproduktivnom zdravlju. U planu je da se tokom 2008. godine organizuju edukativne radionice na temu reproduktivnog zdravlja u saradnji sa članicama Omladinskog saveta.

NSHC je održao edukaciju za devet vršnjačkih edukatora u Rumi, koji su dobili Priručnike i prateći materijal kao resurs za dalji informativni i obrazovni rad sa svojim vršnjacima.

Nakon realizacije projekta „Inicijativa za reproduktivno zdravlje mladih” u rumskoj opštini, stvorili su se uslovi za nastavak aktivnosti sa mladima, naročito sa onima iz marginalizovanih grupa. Novoustanovljena mreža omladinskih organizacija se pokazala veoma uspešnom i efikasnom. Članovi mreže su ustanovili potrebu za edukacijom svojih aktivista. U planu je realizacija radionica čiji će organizator biti Omladinski savet. Svi članovi mreže, kao i učesnici koordinacionih sastanaka i učesnici fokus grupa, veoma pozitivno su ocenili aktivnosti koje su do sada realizovane. Na izvanredan prijem smo naišli i u obrazovnim ustanovama, pre svega u Srednjoj stručnoj školi „Branko Radičević”, gde su direktor i stručni saradnik izrazili želju da se svi njihovi učenici upoznaju sa osnovnim činjenicama o reproduktivnom zdravlju. Projekat je uspešno realizovan, između ostalog, i zbog dva nova načina rada: učesnici su po prvi put pitani za izbor tema o kojima žele da više saznaju, a samim temama se pristupalo sa pozitivnog stanovišta o seksualnosti i reproduktivnom zdravlju mladih. Mladi su mnogo otvoreniji za saznanja koja mogu da im poboljšaju kvalitet života, a da se ne odnose isključivo na zabrane. Takođe, veoma koristan je bio i rad sa mladima u seoskim sredinama, koji im je omogućio jednaka saznanja i pravo na informisanost, kao i njihovim vršnjacima u gradskim sredinama. Zbog rezultata ostvarenih u dosadašnjem radu, lokalni akteri planiraju da sa ovom temom apliciraju kod potencijalnih donatora, kako bi se omogućio nastavak edukacije romske omladine.

Vrbas

Aktivnosti u okviru lokalne akcije u Vrbasu bile su usmerene na promociju usluga Savetovališta za mlade, podizanje nivoa znanja među mladima o reproduktivnom zdravlju, i informisanje i skretanje pažnje javnosti na značaj promocije reproduktivnog zdravlja mladih.

U aktivnosti na unapređenju reproduktivnog zdravlja mladih uključili su se predstavnici Gimnazije „Žarko Zrenjanin”, Zdravstvenog centra Vrbas, Osnovne škole „20. oktobar”, Centra za socijalni rad, Opštinske uprave, NVO Osmeh, medija (dopisnik Bete iz Vrbasa) i učesnici fokus grupa. Zajednički je dogovoreno da se nizom javnih akcija skrene pažnja na važnost unapređenja usluga iz oblasti reproduktivnog zdravlja mladih.

Organizovana je ulična akcija i urađena anketa o reproduktivnom zdravlju, rodnoj ravnopravnosti i HIV/AIDS-u: intervjuisano je oko 140 stanovnika Vrbasa, pretežno učenika viših razreda Osnovne škole „20. oktobar”. Većina (60%) nije znala šta znači pojam reproduktivno zdravlje, 66% nije znalo šta je rodna ravnopravnost. Što se tiče HIV/AIDS-a, 88% ispitanika je znalo na koje načine se HIV prenosi. Reakcije građana su bile pretežno pozitivne, povećan je nivo vidljivosti rada omladinskog tima i projekta uopšte.

Nakon toga, u saradnji sa predstavnicima zdravstvenog centra, održana je tribina o reproduktivnom zdravlju mladih i organizovana podela informativnog materijala. Tribini je prisustvovalo 77 mladih. Cilj ulične akcije i tribine, sem upoznavanja mladih sa osnovnim činjenicama vezanim za reproduktivno zdravlje, bila je i promocija i približavanje usluga Savetovališta za mlade mladima u opštini Vrbas.

NSHC je održao edukaciju za 16 vršnjačkih edukatora u Vrbasu. Njima su podjeljeni Priručnici za vršnjačke edukatore i oni će dalje prenositi znanja i informacije svojim vršnjacima.

Rezultati fokus grupa u Vrbasu ukazuju na potrebu nastavka kontinuiranog rada sa ciljnom grupom, uz učešće lokalne zajednice. Stvoren je povoljan kontekst za stvaranje novih i obnavljanje starih oblika saradnje lokalne samouprave i ostalih aktera koji se bave mladima. O daljim aktivnostima brinuće lokalni timovi koji će tražiti podršku od strane Opštinskog veća Skupštine opštine Vrbas, kao osnivača Komisije za populacionu politiku u opštini, polazeći od pretpostavke da je očuvanje i unapređenje reproduktivnog zdravlja adolescenata jedan od najvažnijih interesa građana opštine. Uspeh ovog modela trebalo bi da se izrazi kroz:

- povećano interesovanje korisnika usluga Savetovališta, njihovih roditelja i građana opštine u smislu razbijanja tabu tema i prevazilaženja provincijskog odnosa prema temama seksualnosti, humanizacije odnosa među polovima, rodne ravnopravnosti, odrastanja i formiranja svesti o sopstvenoj odgovornosti,
- odlaganje ranog stupanja u seksualne odnose, snižavanje učestalosti javljanja polno prenosivih bolesti, adolescentskih trudnoća i abortusa u opštini Vrbas.

Projekat „Inicijativa za reproduktivno zdravlje mladih“ u ciljnim opštinama podržan je od strane sledećih lokalnih medija, koji su promovisali projekat i aktivno doprineli boljoj informisanosti mladih o temama vezanim za reproduktivno zdravlje:

- „Glas komune“, Apatin
- Televizija Beočin, Beočin
- „Pazovačko ogledalo“, Stara Pazova
- Radio Deronje, Odžaci
- Radio Srem, Ruma
- Radio Atletiko, Šid
- „Somborske novine“, Sombor
- Radio Sombor
- RTV Spekter, Sombor
- „Dnevnik“, Vrbas
- Radio Vrbas
- Radio Srbobran
- „Zrenjanin“, Zrenjanin

Izdavač:

Novosadski humanitarni centar
Trg mladenaca 6, Novi Sad

Za izdavača:

Perica Mandić

Autori:

Danijela Korać-Mandić
Mira Novaković

Prevod na engleski jezik:

Nina Pupovac

Lektor:

Milan Ajdžanović

Dizajn i prelom:

Predrag Nikolić

Štampa:

LitoStudio, Novi Sad

Februar 2008.

Tiraž: **500**

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

613.88-053.6

KORAC - Mandić, Danijela

Inicijativa za reproduktivno zdravlje mladih : finalni izveštaj

/ [autori Danijela Korać - Mandić, Mira Novaković prevod na engleski jezik Nina Pupovac]. - Novi Sad :
Novosadski humanitarni centar, 2008 (Novi Sad , Lito studio). - 17, 17 str. : ilustr. ; 24 cm

Nasl. str. prištampanog prevoda:

Outreach Initiative for Youth Reproductive Health. - Izvorni tekst i prevod štampani u međusobno obrnutim
smerovima. - Tiraž 500.

ISBN 978-86-85715-13-6

1. Novaković, Mira

a) Seksualno vaspitanje - Adolescenti

COBISS.SR-ID 230253575